

TY DENNÍ HLÁSA TEL

Entered at Post the Office at Chicago, Ill., as second class matter.

Ročník I.

Chicago, středa dne 29. března, 1893.

Číslo 35

Paměť včel.

Mnohá opatření v životě včel nejsou dílem jediného okamžiku, nýbrž mají zapotřebí mnohdy dosti dlouhých příprav. V této době však musí včela a jsou-li přípravy společné, musí celá družina včel dotyčnou myšlenku podržet v paměti, dokud není provedena a do končena, musí mít zkrátka paměť. Bez paměti nelze si myslit duševní život tak značně vyvinutý, jako vidíme zejména u včel. O mnohých, i nižších tvorech víme, že mají paměť, u včel však jest tento dar neobyčejně vyvinut. Život včel podává nám dosti příležitosti, abychom to pozorovali, a jde tu hlavně o to, abychom zjistili, jak dlouho dovede včela v paměti zachovat nějakou představu, než jí vymizí z paměti.

Paměť umožňuje včele, aby našla opět místa, kde sbírají zásoby, strom neb květiny, kde našla med, umožňuje jí, poznat vlastní úl mezi mnohými jinými. Včely, jak říká včelař, naučily se letu. Každá mladá včela, jež poprvé opouští úl, pamatuje si důkladně, která vyhlídí, kde stojí a nejbližší jeho okolí, aby dovedla nalézt cestu zpět. Odlétá tedy opatrně z výletu v kruzích nejprve malých, pak vždy větších kolem úlu s hlavou pokud možno obrácenou k úlu. Starší včela, která svoje obydlí zná, odlétá rychle z výletu, s hlavou obrácenou nikoliv nazpět, nýbrž k místu, kam letí. Ovšem má i tato orientační schopnost svoje meze a předpokládá se, že včely, jež se vzdálily mnohem dále než na hodinu od svého přibytku, při návratu

snadno zbloudí. Proto je jim pole v květu tím milejší, čím blíže se nalezá úlu, nehledě k tomu, že v takové blízkosti ušetří mnoho času a práce. Náhlých větrů a bouří bojí se tak velice bezpochyby také proto, poněvadž je zanesou tak daleko od domova, že se jim stává návratěžký neb nemožný. Zdáli, jak vypravuje Virgil ve své slavné básni o včelách, při takovéto příležitosti, kde jim vítr hrozí nebezpečím, hledí se zachránit tím, že zvedají se země malé kaménky a takto obtížené snáze mohou vzdorovat větru, jako loď s přítěží snadno vzdoruje vlnám mořským než prázdná, není dosud zjištěno.

Podivný případ paměti včel uvádí Stickney. Včely, jež se usadily v jedné díře pod střechou, ale byly přestěhovány do úlu, vysílaly z nového svého bytla v čas rojení několik let po sobě zvědy k oné díře. Vzpomínka na to dědila se anebo byla sdělována s pokolení na pokolení. Huber vypravuje, že na podzim postavil na otevřené okno hrnec s medem. Med odstraněn a okenice zůstaly po celou zimu zavřeny. Když následujícího jara opět otevřeny, přišly včely zase, ačkoli nebylo více na okně žádného medu. Patrně si tudíž pamatovaly, že tam dříve med byl a doba několika měsíců nedovedla onen dojem vyhladit.

Než nastane zima, přestalo obyčejně již po několika měsících líhnutí mladých včel. Jsou tudíž v úle toliko starší včely, které vesměs let znají. Jestliže trvalé studené počasí v době zimní drží včely po tři měsíce v úle, aniž v té době mohly jen jednou vylétnout, za-

pomněly včely let a učí se mu znovu. V tu dobu lze postavit úl kamkoli, včely jej zajisté opět naleznou, zapomněly staré místo. Jestliže však po onom dni na sklonku podzimu, kdy včely naposledy vylétly, nastane již po dvou měsících opět teplá, slunečná pohoda, zůstal by úl, kdyby byl postaven na jiné místo, prázduj, neboť včely doposud nezapomněly místo, kde úl dříve stál, létají tam a hynou. Včelař, jenž nepřisuzoval svým včelám tak dobrou paměť, jakou vskutku mají, dopustil se neopatrnosti a postavil úl, z něhož za neobyčejně teplého dne v lednu, bylo to 22., včely vylétly, na jiné místo v zahradě. Až do posledních dnů března bylo počasí sychravé a včely nemohly vyletovat. Dne 25. března bylo opět teplo a slunečno a včely vylétly, ale vrátily se na místo, kde úl jejich dříve stával. Po devět neděl seděly ve svém obydlí a přece nevymizel jim z paměti let, jak se mu naučily. Větší část včel byla by jistě po delším uzavření vrátila se na staré místo a nikoliv na nové, jakož zkušenostmi dostatečně byla zjištěno. Ba u jednotlivých včel i po delší době než po třech měsících nevymizelo z paměti místo, kde úl dříve stával, většina roje však je více nezná.

Pozorování učí, že včela může zachovat nějakou představu v paměti deset neděl, dále že paměť jejich není vždy stejně dobrá, že naopak také u těchto zvířat — neboť u příbuzných druhů, jako vos a čmeláků, bude to rovněž tak — některá se odlišují od ostatních touto duševní schopností. Je-li to

šak u této schopnosti, proč také ne u jiných? Jen že nebude vždy snadno, zjistit to.

Velmi nápadné jest, že trubec má mnohem slabší paměť, než včela dělnice. Je-li větší počet úlů, dostanou se častěji některé včely do nepravých úlů. Vylétnou-li mladé včely poprvé a zažene-li je vítr při samém odletu stranou, ztratí úl z očí a považují některý ze sousedních úlů za svůj. Děje-li se to snadno u včel dělnic, zbloudí trubci ještě mnohem častěji a sice bez patrných příčin vnějších. Poněvadž totiž trubci vyletují jen za zcela příznivé pohody a toliko v hodinách poledních, dalo by se nejméně očekávat, že by zabloudili do cizích úlů a přece děje se to velmi často, častěji než u včel dělnic. Trubci patrně mají paměť mnohem méně dobrou než dělnice; jen tím lze vysvětlit časté to zbloudění. Zevnějšek trubců jest neohrabaný a lenivý, dělnice jsou mrštné a čilé; mezera v duševním ohledu jest aspoň rovněž tak značná jako ve vnější podobě.

* Nové peníze v Rakousku ještě an nevyšly a již ohromné počty pášou se na neuvědomělém lidu ponejvíce ve Slezsku a Hallé. Židovští podvodníci chodí po vesnicích, balamutí hloupý, nevzdělaný a neuvědomělý lid, že staré jak papírové tak i stříbrné papíry a již jen krátkou dobu po 60 kr. se přijímat budou, za tyto dobré peníze dávají zlaté a stříbrné peníze, totiž padělané rozličných tvarů, ku příkladu i papírové listky s láhví a jiné papíry, prošlé papírové losy 50 krejcarové za padesát korun, totiž 25 zl. proměňují. U nás na Moravě to se nestává a možná ani nestane, poněvadž lid je víc uvědomělý.